

УДК 658(477)

КОНЦЕПЦІЯ МЕНЕДЖЕРИЗМУ ЯК НАПРЯМОК СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ

*Остапюк Б.Я., к.е.н., доцент,
Євдокименко С.С., студент (УкрДУЗТ)*

На сучасному етапі розвитку економічної науки виникла потреба у глибокому дослідженні проблем управління [1]. Теорія менеджменту набула назви "менеджеризм", становлення якого, як напрямку збіглося в часі із кризовими потрясіннями 30-х років ХХ століття [2].

Менеджеризм (англ. manage — управляти) — теорія управління капіталістичним виробництвом [2].

Відтворюючи практику управління капіталістичним виробництвом, менеджеризм пройшов три основні етапи.

На першому з них, за нижчої стадії розвитку капіталізму (особливо початкові періоди), процес управління на виробництві здійснював власник підприємства, а управлінський прошарок (майстри, бригадири та ін.) був малочисельним неспеціалізованим апаратом управління.

На другому етапі (90-ті роки ХІХ ст. — 50-ті роки ХХ ст.) почалося відокремлення капіталу-власності від капіталу-функції, в основному з найманих працівників сформувався спеціальний апарат управління. На цьому етапі почала формуватися сучасна наука управління. Об'єктом її вивчення стає здебільшого пошук форм організації і методів управління всередині окремої корпорації.

На третьому етапі (з 60-х років ХХ ст.) акцент у теорії управління переміщується на вивчення взаємодії підприємства (організації, установи) із зовнішнім середовищем — економічною і політичною кон'юнктурою, діяльністю державних і владних органів (у своїй країні та інших, де розташовані філії компанії), різними громадськими організаціями (з охорони прав споживачів, природи тощо) та іншими зовнішніми факторами. Паралельно ведуться дослідження з поліпшення процесів управління всередині окремого підприємства.

Неокласична школа управління поглиблено вивчала фактори, що визначали

диференціацію підприємства, фірми, компанії на окремі складові та відповідні механізми управління. З метою раціоналізації процесу управління окремі вчені пропонували здійснювати непомітний контроль, маніпулювати свідомістю працівників, проводити їх ідеологічну обробку. Інші дослідники розглядали організацію як систему переробки інформації (для чого використовувались досягнення обчислювальної техніки та інформаційні технології), пропонували економіко-математичні методи, метод дослідження операцій та ін. Такі підходи стали основою розроблення інформаційних систем прийняття рішень і привели до використання нових інструментів і методів управління із застосуванням ЕОМ (комп'ютерів) [3].

Праця А. Берлі і М. Мінза «Сучасна корпорація і приватна власність» (1933 р.) підсумувала розвиток ідей навколо нової ролі професійного менеджменту та акціонерної власності у великій корпорації, надавши їм закінченого систематизованого характеру. У цій роботі професійний менеджмент великих корпорацій як найдинамічніший і соціально однорідний чинник поставлено в центр змін, що виникають в економіці [4].

У 40-50-х рр. ХХ ст. менеджеризм (американський та європейський варіант) виділився як теорія, що поставила в центр аналізу проблему концентрації капіталу і відокремлення власності від контролю, і став самостійним пошуковим напрямком західної політичної економії.

Численні різновиди менеджеризму були спрямовані на розвиток теорій і моделей «управлінської» фірми. Першим економістом, який розробив формальну модель «управлінської» фірми, був американський вчений В. Баумоль. Його модель передбачає як формується показник діяльності, що підлягає максимізації прибутку, яка лежить в основі традиційних моделей капіталістичної фірми. Школа А. Чендлера, що зародилась у 60-х роках, приділяла основну увагу теорії капіталістичного підприємства і мала великий успіх у західній економічній науці 1970-1980 рр. завдяки рішучій критиці традиційних теорій.

У вітчизняній літературі упередженість до поняття менеджеризму не подолано й досі. Американський вчений Д. Едвардс, досліджуючи вживання терміну

«менеджеризм», відзначає такі чотири компоненти цього поняття:

– прагнення до економічної ефективності, пошук шляхів максимального виробництва продукції з мінімальними затратами;

– віра в засоби і методи менеджменту як науки та у здатність менеджерів використовувати їх для розв'язання проблем; зокрема, така віра була поширена на управлінські структури щодо суспільства як цілого;

– свідомість «класу менеджерів», яка уніфікує значення менеджерів, покладає відповідальність за благополуччя організацій безпосередньо на плечі менеджерів [5];

– визнання менеджера моральним чинником досягнення найбільших результатів не лише їхніми організаціями, а й суспільством в цілому.

Отже, для України особливе значення має досвід формування і становлення концепції менеджеризму як особливого напрямку соціально-економічних теорій.

Список використаних джерел

1. Дикань В.Л. Стратегічне управління: навч. посіб. / В. Л. Дикань, В.О. Зубенко, О.В. Маковоз, І.В. Токмакова, О.В. Шраменко – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 272 с.
2. Мочерний С. В. Економічна теорія: навч. посіб./ С. В. Мочерний. – 4-те вид., стереотип. – К. : ВЦ «Академія», 2009. — 640 с.
3. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс/ И.А. Бланк. — К.: Ника-центр Эльга, 2002. —528 с.
4. Berle A.A. The Modern Corporation and Private Property / A.A. Berle, G.C. Means. – New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers, 1991. – 380 p.
5. Дикань В. Л. Экономика предприятия: учебное пособие / В. Л. Дикань, О. В. Шраменко, Н. В. Якименко. – Х.: УкрДАЗТ, 2012. – 278 с.

УДК 334.722 (477)

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ І ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОГО ВИМІРУ

Торопов В.С. (Приватний підприємець)

Сьогодні забезпечення стійкого економічного розвитку України в значній мірі залежить від подолання внутрішніх стагнаційних процесів, що призвели до погіршення міжнародних торговельно-економічних відносин та зниження експортних можливостей країни, поступової втрати виробничого та транспортно-логістичного потенціалу, погіршення міжгалузевих виробничих зв'язків, зниження інвестиційної привабливості та інноваційної активності держави, девальвації та інфляції національної валюти, зниження суспільної довіри до владних структур, збільшення рівня безробіття та бідності населення, підвищення рівня трудової міграції населення закордон. У контексті подолання внутрішніх диспропорцій розвитку національної економіки важливого значення набуває створення сприятливого середовища для розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва, що здійснюють вагомий вклад у формування доходної частини бюджету, забезпечують задоволення суспільних потреб у товарах та послугах, стимулюють скорочення безробіття і підвищення рівня життя населення, впливають на міжнародний імідж країни на глобальному ринку.

Попри сказане, наразі суб'єкти малого та середнього бізнесу відчувають вплив низки негативних факторів, викликаних неефективністю державної політики у сфері розвитку малого та середнього бізнесу, серед яких відчутного впливу завдають такі з них як: недосконалість законодавства, прояви організованої та корупційної злочинності у сфері підприємницької діяльності; податкове навантаження; несприятливий інвестиційний клімат; обмеженість доступу до джерел фінансування, зокрема кредитних ресурсів; посилення регулятивного тиску державних органів на підприємства. У наслідок дії наведених факторів спостерігається постійне скорочення кількості суб'єктів